

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 15/2006 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2007

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens biträdande generalsekreterare meddelade den 15 september 2006 i enlighet med 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning att riksdagen den 15 september 2006 sänt en proposition om statsbudgeten för 2007 (RP 122/2006 rd) till finansutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Kati Suihkonen och konsultativ tjänsteman Seija Kivinen, finansministeriet
- kanslichef Jarmo Vaittinen, ekonomidirektör Hannele Laihonon, biträdande avdelningschef Pentti Lähteenoja, vattenöverinspektör Leena Westerholm och överinspektör Marja Hilska-Aaltonen, jord- och skogsbruksministeriet
- överdirektör Pauli Karvinen, Lantmäteriverket
- professor Pertti Harstela, Skogsforskningsinstitutet
- utvecklingsdirektör Tapani Mäkinen, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio

- direktör Niilo Piisilä, Norra Österbottens skogscentral
- direktör Olavi Rautiainen, Norra Savolax skogscentral
- verkställande direktör Jouko Setälä, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
- direktör Seppo Aaltonen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter rf
- ombudsman Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- skogsexpert Jouni Väkevä, Skogsindustri rf
- organisationschef Ilpo Puputti, METO – Skogsbranschens Experter rf
- ombudsman Ismo Ojala, Handelsträdgårdsförbundet.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden av

- Skogsforskningsinstitutet
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- trädgårdsombud Bo Linde, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund.

Avgränsning av utlåtandet

Utskottet avgränsar sina detaljerade överväganden till de frågor som nämns nedan.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Gårdsbrukets utvecklingsfond

Utskottet har redan tidigare tagit upp finansieringsproblemen i anknytning till utvecklingen av jordbruksstrukturen, bl.a. i sitt utlåtande om regeringens proposition om statsbudgeten för 2006 (JsUU 12/2005 rd — RP 119/2005 rd) och i sitt betänkande om statsrådets jordbrukspolitiska redogörelse (JsUB 7/2006 rd — SRR 4/2005 rd). Utskottet har framhållit att situationen har förvärrats eftersom finansieringen av strukturpolitiken p.g.a. EG-kommissionens beslut om nationellt stöd till södra Finland har ändrats så till vida att inga statslån längre beviljas, utan i stället riktas stödet kraftigt in på bidrag och räntestödslån. Det enda sättet att nå de höga stödnivåer inom investeringarna som kommissionen kräver är att använda bidrag som huvudsaklig stödform. Till följd av att bidragsformen prioriteras och statslån avskaffats minskar utvecklingsfondens medel snabbt. Därför krävs det fortsatt och långsiktig kapitalökning genom statsbudgeten till fonden, om det är meningen att den skall kunna fortsätta att fungera. Vid behandlingen av den jordbrukspolitiska redogörelsen förutsatte riksdagen i enlighet med utskottets betänkande att utvecklingsfondens långsiktiga finansieringsmöjligheter förbättras genom att ett tillräckligt anslag årligen överförs från statsbudgeten till fonden.

Enligt en inkommen utredning kan inte alla behövliga stödbeslut fattas med de medel som finns att tillgå i år. Utan avbrott går det endast att besluta om startstöd till unga jordbrukare och om investeringsstöd som ingår i mål 1-programmet för östra Finland. Dessutom kan man avgöra ansökningar om räntestöd. Av utredningen framgår att handläggningen av bidragsansökningar om sammanlagt 125—135 miljoner euro och ansökningar om räntestödslån upp till sammanlagt ca 240 miljoner euro måste senareläggas till 2007. Handläggningen går långsamt också därför att arbetskrafts- och näringscentralerna har så knappa personella resurser. En bevil-

ningsfullmakt för räntestöd upp till ca 80 miljoner euro bedöms därför bli överflyttad till 2007. Enligt utredningen kommer anslagen i budgeten för 2007 att räcka till för att finansiera endast de bidrag och räntestödslån vars handläggning blir senarelagd från 2006 till 2007. Det blir inga medel över för att finansiera nya bidrag och lån. Trots det är avsikten att de investerings- och startstöd som söks 2007 ska finansieras helt och hållet nationellt.

Därför anser utskottet det vara nödvändigt att under det pågående riksmötet göra ett anslag tillgängligt för att rätta till finansieringen av Gårdsbrukets utvecklingsfond.

Tryggande av virkesproduktionens uthållighet

Nivån på det årliga anslaget för verkställighet av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (1094/1996) baseras på det anslag som enligt uppskattning behövs för att nå de prestationsmål för skogsskötsel och skogsförbättringsarbete som föreslås i Finlands nationella skogsprogram 2010. Statsrådet godkände programmet 1999.

Enligt utredning var det nominella årliga anslagsbehovet 56,464 miljoner euro år 1999 i Finlands nationella skogsprogram 2010. Kostnadsnivån har emellertid stigit med 5,936 miljoner euro från 1999 till 2007. Med tanke på det behövs ett anslag om 62,4 miljoner euro år 2007 enligt det nationella skogsprogrammet.

I budgetpropositionen för 2007 föreslås 57,88 miljoner euro för en hållbar virkesproduktion. Beloppet är 4,52 miljoner euro mindre än det ovan konstaterade anslagsbehovet enligt det nationella skogsprogrammet 2010 och 5,0 miljoner euro mindre än motsvarande anslag i statsbudgeten för 2006. Det föreslagna stödet innebär nedskärningar i alla slags skogsarbeten. Uppskattningen är att man kan använda två miljoner euro mindre till vård av ungskog och tillvaratagande av energivirke. Resultaten av den tionde inventeringen i skogarna visar dock på ett omfattande vårdbehov, speciellt i ungskog.

Regeringen föreslår också mindre pengar för bl.a. byggande av skogsvägar. Utskottet vill

ändå understryka att en av förutsättningarna för att det nationella skogsprogrammet ska kunna fullföljas är att skogsvägarna vid sidan av vägnätet av lägre rang hålls i ett sådant skick att de nödvändiga transporterna kan genomföras.

Utskottet pekar i detta sammanhang på att det visserligen har skett framsteg när det gäller vården av ungskog, delvis tack vare stöden enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk, men att många av de vårdåtgärder som skulle krävas för skogsbeståndets utveckling inte vidtas. Om ungskogen till följd av den kontinuerliga underlåtenheten att vidta dessa åtgärder blir alltför tätbevuxen och avgångsstrukturen inom stämplingsposten för gagnvirke blir oekonomisk, kan det hända att det enda lönsamma alternativet är att hela avgången vid förstagallring används till energivirke. Lönsamheten i tillvaratagandet av energivirke från ungskog är fortfarande beroende av stöd enligt den nämnda lagen. Men tillvaratagande av energivirke kan med hjälp av stöd göras ekonomiskt lönsamt i objekt där det inte lönar sig att ta till vara gagnvirket på grund av dessa förhållanden.

Utskottet konstaterar att stöden blir effektivare om de och därmed också skogsvården fokuserar på plantbeståndsvård i stället för istandsättning av ungskog. Utskottet lägger dock största vikt vid att eventuella ändringar i prioriterområdena inom skogsvården i första hand görs på grundval av forskning och inte utifrån statsekonomiska faktorer.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet det vara mycket viktigt att anslaget för trygghet av virkesproduktionens uthållighet i statsbudgeten åtminstone ligger på samma nivå som i år.

Utveckling av Skogsforskningsinstitutets forskningscentral i Joensuu

Ett beslut om att utveckla forskningscentralen i Joensuu fattades år 2000. Målet var 100 fast anställda i början av 2005.

I september 2006 hade forskningscentralen 85 fast anställda och ca 45 visstidsanställda, dvs. sammanlagt 130 anställda. I motiveringen om Skogsforskningsinstitutet i budgetpropositionen

för 2007 nämns inte utvecklingen av forskningscentralen i Joensuu, till skillnad från tidigare år.

Forskningscentralen bedriver resultatrik forskning i skogsplanering, skogsenergi och skogsmaskiner, skogsbruk i Ryssland, företagssamhet i skogs- och träbranschen, virkesförbrukning och bygge.

Utskottet ser det som viktigt att utvecklingen av forskningscentralen i Joensuu beaktas i statsbudgeten så att de ursprungliga målen nås.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

I budgeten anges att Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (MTT) har till uppgift att producera och förmedla kunskap som grundar sig på forskning i syfte att utveckla jordbruket och livsmedelshushållningen samt den därtill hörande företagsverksamheten på landsbygden. MTT främjar livsmedelsindustrins och den för industrin behövliga råvaruproduktionens konkurrenskraft samt stöder en hållbar utveckling som gäller livsmiljön, landsbygden och jordbruket. Dessutom sköter MTT myndighetsuppgifter som hänförs till den sakkunskap som förvärfvas i samband med forskningen.

Av budgeten framgår också att den statsstödda rådgivningen stöder uppnåendet av de effektmål som anges i motiveringen till huvudtiteln genom att ett rådgivningsutbud som håller hög kvalitet och som är täckande både regionalt och innehållsmässigt säkerställs. Detta skapar för sin del förutsättningar för bedrivande av jordbruksproduktion i hela Finland. Den regionala rådgivningsorganisationen har årligen ca 40 000 kundkontakter (antalet fakturerade kunder). Anslaget disponeras så att det möjliggör täckande och högkvalitativ rådgivning. Genom styrning av rådgivningsorganisationerna inriktas verksamheten så att målen kan nås.

För näringsrådgivningen på landsbygden anges preliminärt tre centrala resultatområden: förbättring av landsbygdsföretagens konkurrenskraft och kvaliteten på produkter, verksamhet och tjänster, förbättring av miljön och landsbygden samt diversifiering av landsbygdsnäringarna.

Utskottet påpekar att ett mål med det statliga stödet är att det ska finnas heltäckande rådgivningsservice i hela landet. Rådgivningen intar i samarbete med övriga landsbygdsaktörer en central ställning när det gäller att diversifiera landsbygdsnäringarna, inklusive företagsverksamheten. De olika delarna av rådgivningsverksamheten är särskilt viktiga när det gäller att klara av de utmaningar som EG:s nya programperiod innebär för Finlands konkurrenskraft.

Vid behandlingen av den jordbrukspolitiska redogörelsen förutsatte riksdagen i enlighet med utskottets betänkande bl.a. att en tillräcklig finansiering säkerställs för forskning och produktutveckling inom livsmedelsekonomin samt för rådgivning.

Därför är det mycket viktigt, menar utskottet, att man i statsbudgeten under moment 30.20.21 anvisar en tillräcklig finansiering och under moment 30.10.50 anvisar medel som motsvarar nivån på årets anslag för utveckling av gårdsbruk och andra landsbygdsnäringar.

Att främja användningen av närproducerade och ekologiskt producerade livsmedel

I sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2006 lyfte utskottet fram att användningen av närproducerade och ekologiskt producerade råvaror i professionella kök ökar i så gott som hela Europa. Genom att använda sådana livsmedel går det att påverka landsbygdens livskraft, näringsutvecklingen och den regionala ekonomin. Den offentliga sektorn är viktig när det gäller att stärka den närproducerade och den ekologiskt producerade matens ställning. Den regionala ekonomin påverkas av de val som köken inom den offentliga sektorn gör när de upphandlar livsmedel; detta bör uppmärksammas i större utsträckning.

Riksdagen behandlar för närvarande en proposition med förslag till lag om offentlig upphandling och lag om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (RP 50/2006 rd).

För att användningen av närproducerade och ekologiskt producerade livsmedel ska öka i köken inom den offentliga sektorn behövs personlig aktivering och rådgivning på lokal nivå. För

Luomukeittiökeskus, som drivs av samkommunen Savon koulutuskuntayhtymä, anvisades 300 000 euro i statsbudgeten för 2006 med syfte på planering och genomförande av åtgärder som gäller närproducerade och ekologiskt producerade livsmedel i köken inom den offentliga sektorn. I praktiken har projektet finansierats med jord- och skogsbruksministeriets medel för att främja åtgången. Syftet med projektet, som enligt jord- och skogsbruksministeriets beslut kallas Lähikeittiöhanke (Närköksprojektet), är att förbättra kvaliteten på den offentliga utspisningen för barn och unga.

Samarbetet med de professionella köken är långsiktigt och kräver flera års systematisk verksamhet. Enligt utredning är det oklart om projektverksamheten kan fortsätta under 2007, för jord- och skogsbruksministeriet kan inte bevilja medel för att främja åtgången. Medlen är nämligen bundna till andra långvariga projekt för att främja åtgången.

Utskottet ser det som viktigt att ett anslag avsätts direkt i statsbudgeten för att finansiera Närköksprojektet i enlighet med dess finansieringsbas 2006.

Avbytarverksamhet för lantbruksföretagare

I sitt betänkande om statsrådets jordbrukspolitiska redogörelse ansåg utskottet att utvecklingen av avbytar-service och företagshälsovård för lantbruksföretagare är ett viktigt mål för att främja jordbrukarnas motivation och livsglädje i arbetet. Utskottet fäste uppmärksamhet vid bl.a. att avbytarna allt oftare arbetar på deltid, vilket betyder att deras möjligheter att få sin utkomst från avbytararbetet har blivit sämre. Däremot har kvalifikationskraven och ansvaret ständigt ökat. Allt detta sätter tillgången till yrkeskunnig arbetskraft i fara.

En arbetsgrupp som utrett möjligheterna att utveckla avbytar-service konstaterar i sin rapport (social- och hälsovårdsministeriets rapport 2006:40) att förändringarna i lantbruksföretagsverksamheten bör beaktas då avbytar-service utvecklas och att tillgången på yrkeskunniga avbytare bör främjas med de medel som står till buds. Bland annat föreslår arbetsgruppen att

ledigheten för företagarna inom husdjursskötsel ska förlängas med en dag per år och att det antal hästar vid husdjursenheten som utgör grunden för rätten till ledighet ska sänkas. Dessutom bör pälsfarmarna få rätt till avbytarservice. Förutsättningen för att avbytarservicen ska kunna utvecklas är i varje fall att tillräckliga resurser avsätts för ändamålet.

Med stöd av det ovan anförda anser utskottet att det är mycket viktigt att i statsbudgeten anvisa ett tillräckligt anslag för att utveckla avbytarservicen.

Utgifter för understödjande av fastighetsför- rättningar

I budgetpropositionen föreslås fyra miljoner euro för stöd till nyskiften. Anslagsnivån är densamma som tidigare år. I detta sammanhang lyfter utskottet fram att behovet av nyskiften har ökat betydligt i takt med efterfrågan och också regionalt blivit mer omfattande. Det betyder att det årliga anslagsbehovet i början av nästa verksamhets- och ekonomiplanepå period (2008—2012) är ungefär sex miljoner euro och i slutet mer än sju miljoner euro, om nyskiften förrättas i enlighet med behovskartläggningen och den ökade efterfrågan.

Genom nyskiften förbättras den regionala fastighetsindelningen och främjas en ändamålsenlig användning av fastigheter. Behovet av ägoregleringar har ökat och spritt sig från landskapen i Österbotten till andra landskap, i synnerhet Satakunta, Mellersta Finland och Norra Savolax. Orsakerna till det ökade behovet är jordbrukets strukturella utveckling och den påföljande minskningen i antalet gårdsbruk. Samtidigt har gårdsbrukens areal ökat genom åkeransskaffning där det är möjligt. Till följd av detta ökar antalet åkerparceller. Därför blir också transportsträckorna längre och då ökar transport- och odlingskostnaderna. Åkerskiftena är i genomsnitt bara 2,2 hektar stora. Ägoregleringarna är därför en viktig faktor som främjar och stödjer landsbygdsstrukturens utveckling. Kostnadseffektiviteten och gårdsbruksstrukturen förbättras.

*Utskottet ser det som mycket viktigt att anslaget för understödjande av fastighetsför-
rättningar höjs.*

Vatten- och avloppsarbeten

Extrema väderfenomen och exceptionella vattenförhållanden blir allt vanligare; därmed ökar behovet att stödja kontroll av översvämningsrisker, underhåll av vattenbyggnadskonstruktioner och beredskap för specialsituationer avseende vatten- och avloppssystemet. De medel som finns för användning och vård av vattenresurserna måste därför inriktas på åtgärder som förbättrar beredskapen mot omfattande översvämningar, i synnerhet när det gäller skyddsnivån i samhällena. Dessutom ökar behovet att grundligt renovera vattenbyggnadskonstruktioner och att sanera sjöar och vattendrag. De statsstödda vatten- och avloppsprojekten blir allt viktigare för det regionala samarbetet och beredskapen för specialsituationer.

I propositionen om statsbudgeten för 2007 är det sammanlagda anslaget under kapitel 30.50 (Vattenhushållning) 22,985 miljoner euro. Det är 2,942 miljoner euro, dvs. 11 %, mindre än de 25,927 miljoner euro som beviljats i årets budget. Under miljöministeriets huvudtitel budgeteras dessutom anslag för uppgifter som gäller vattentillgångar motsvarande ca 207 årsverken, dvs. ca 7,9 miljoner euro av de regionala miljöcentralernas omkostnader, plus ca 35 årsverken, dvs. ca 2,2 miljoner euro av Finlands miljöcentrals omkostnader.

Utskottet påpekar att anslaget under moment 30.50.77 för 2007 är 4,230 miljoner euro mindre än motsvarande anslag i budgeten för 2006. Det sistnämnda anslaget innehåller det tillägg på 1,130 miljoner euro som riksdagen gjort. Momentramarna minskar med sammanlagt 5,7 miljoner euro 2007, 2008 och 2009. Det är följden av att projektfinansieringen tidigare lagts enligt en överenskommelse i samband med den andra tilläggsbudgeten för 2005. Därmed finns det mycket begränsade möjligheter att starta nya projekt. Visserligen pågår nu många projekt. Anslaget måste dock inbegripa ökad finansiering av renoveringar. Inom de nuvarande ramar-

na minskar då möjligheterna att påbörja nya arbeten med vattendrag, vatten och avlopp väsentligt, fastän behovet av nya projekt fortfarande är stort. I synnerhet behövs nya projekt som syftar till att förbättra det regionala samarbetet, säkerställa vatten och avlopp i specialsituationer, förbättra vatten- och avloppssystemet i landsbygds-samhällen och i glesbygden utanför vatten- och avloppsverkens nät samt minska miljöbelastningen av avloppsvatten från bosättningen. Det behövs också nya vattendragsprojekt för att bättre skydda samhällena mot översvämningar,

komplettera tidigare statsstödda arbeten och avhjälpa olägenheter genom sanering.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet det vara viktigt att nivån på anslaget för vattendrags-, vatten- och avloppsarbeten ligger kvar på årets nivå.

Utlåtande

Jord- och skogsbruksutskottet anför

att finansutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

Helsingfors den 10 oktober 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Eero Lämsä /cent
vordf. Harry Wallin /sd
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kauppila /vänst
Esko Kiviranta /cent
Katri Komi /cent
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd

Jari Leppä /cent
Minna Lintonen /sd
Reijo Paajanen /saml
Sirpa Paatero /sd
Erkki Pulliainen /gröna
Kimmo Tiilikainen /cent
Pekka Vilkuna /cent
Lasse Virén /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.